

Bratři a sestry,

scéna, kterou dnes sledujeme, nás uvádí do doby samotného závěru života praotce Jáko­ba – Izraele. Ještě nežli zemře, přichází k němu jeho syn Josef se dvěma svými syny, Manasesem a Efrajimem. Oba mají být plně připojeni k Božímu lidu, přestože se narodili v Egyptě a byli to napůl egyptané. To je Boží vůle. Jákob je jen nástrojem podobně jako kdysi téměř slepý Izák. Kdysi se Jákob lstivě zmocnil otcova požehnání. A přesto navzdory tomu jeho hříchu Boží plány nejsou zrušeny a příběh rodu pokračuje.

Když nyní Jákob klade svoje staré ruce na hlavy chlapců Manasesa a Efrajima, Josefových synů, z nichž oba mají obdržet v zaslíbené zemi svůj podíl, je za tím bilancování jeho vlastního života. Navzdory mé porušenosti mne Bůh vedl. Navzdory mým plánům měl Bůh plány jiné. Ukazoval svoji moc a dobrotu, která, i když se zdálo vše ztraceno – uměla tolikrát učinit velké věci a dát víc nežli jsem si já, zkrušený člověk dovedl přát. Bůh mi křížil cestu, stavěl se proti mé vůli, aby prosazoval vůli svou. Zkřížené ruce Jákovovy stojí proti Josefovu chápání i obecnému mínění toho, co je správné, řádné a podle zákona. Pravá ruka přece měla spočinout na starším, prvorozeném Manasesovi, levá na mladším Efrajimovi. Oba Josef postavil před Jáko­ba - Izraele tak, aby obě jeho ruce dosáhly tam, kam mají. Ale praotec, vědom si podivuhodných cest Božích, svoje ruce zkříží. Pravá ruka, ta silnější, spočině na Efrajimovi, a ta slabší na jeho starším bratrovi. Josefovi se to nelíbí, je překvapen, starý pán se určitě plete, už ani neví, co dělá. Ne tak otče, prvorozený je tento! Ale slyší jen: “Vím synu, vím.“ Jeho otec Izák kdysi nevěděl, on, Jákob – Izrael, dobře ví. Ne, není to žádná manipulace s řádem Božího požehnání, ač by to tak mohlo vypadat. Zde nejde o podvod. Jde naopak o vědomí, že žehnající ruka je rukou někoho jiného, nežli je ruka Jákovova. A že Bůh jedná překvapivě a jinak nežli by člověk čekal. Efrajimské pokolení se skutečně rozmohlo více nežli pokolení Manases, ale jistě ani starší syn nepřišel zkrátka. Požehnání, které Jákob prone­se, je výrazně formulované vyznání víry. Manases a Efrajim nemusí tápat do prázdna. Mohou navázat na odkaz svých předků. V tomto Jákovově krédu je Boží péče vystižena trojím titulem. Bůh otců je nazýván Pastýřem, Králem a Vykupitelem. Pastýř, to je obraz Boží laskavé péče a ochrany. Boží kralování je věřícímu člověku mocnou zárukou toho, že jej nepřátelé nezničí - velmi silně to zní v žalmech. Do třetice vyznává Jákob, že jeho Bůh je Vykupitel. Původně šlo o vykoupení bližního, který se pro bídu dostal do otroctví. A nejbližší příbuzný měl podle zákona povinnost jej z otroctví vykoupit. V životě Jáko­ba se jako pravý Vykupitel projevoval sám Bůh. Vytrhoval jej z největší nouze těla i ducha. Tento Bůh, který je pravým Králem, Pastýřem a Vykupitelem, opatří mocně požehnáním Manasesa a Efrajima, aby i oni náleželi do jedné řady s praotci.

Jákob žehná svým potomkům. Tak je to správné. Tak to má být. Až na ty zkřížené ruce. Není to chyba? Ne, slyší překvapený Josef. „Vím synu, co dělám. Vím, synu, vím.“ Není to ostatně bratři a sestry poprvé, co nás stránky Geneze takto překvapí. Vzpomeňme již na Ábela, ten obláček, pouhý vánek, pomíjivost samu, vlastně vzduch - jakoby ani neměl jméno, ale k jeho oběti se Bůh přiznal, i když byl mladší, zatímco na oběť Kainovu, jehož jméno lze přeložit jako letící šíp, neshlédl. A můžeme pokračovat dále: ne Izmael, ale Izák, ne Ezau, ale Jákob, žádný ze sedmi synů Jišajových nebude králem v Izraeli, ale osmý David, s nímž se vůbec nepočítalo a byl dobrý jen na to, aby dělal svým bratrům zásobovače když měli bojovat proti Pelištejcům. Bůh si vybíral ty, kteří bývali druhořadí, a mnohdy vůbec poslední, nejslabší a nejnicotnější. Křížil plány nepřátel ne silou paží mocných bohatýrů, ale překvapivě-

-skrze věrnost těch nejbezbrannějších a nejslabších. Skrze ně přicházelo vítězství a požehnání. A tato tradice Božího zalíbení ve slabých a bezbranných a někdy i vyvržených pokračuje i v Novém zákoně. Ježíš mluví o maličkých, na nichž se teprve osvědčí a projeví ryzost víry člověka. Zastává se hříšníků a celníků a jí s nimi. Přijímá děti a nenechává je odhánět.

Takovým patří království Boží. Uzdravuje nemocné, sytí hladové, bohaté naopak varuje před tím, aby žili jen pro své bohatství. Překvapivě nás ujistí o tom, že bohatství nemusí být požehnání, ale docela dobře i překážka vstupu do Božího království. A taky že kdo chce být velký a chce trčet nad ostatní, buď všech služebník a že první budou poslední a poslední první.

A koneckonců – to hlavní co máme slyšet je skutečnost, že samotný život Ježíše Krista i jeho smrt byly zpečetěním toho, že zcela nepochopitelně a navzdory naší lidské zkušenosti Bůh koná své spásné dílo pro člověka zcela jinak nežli bychom se nadáli a nežli my lidé myslíme že je to náležité a přirozené. Spasitel světa se rodí v chudobě a ponížení, první se to dozví pastýři kdesi na salaši mimo civilizaci. Kristus pochází z galilejského Nazareta, zcela zapomenutého provinčního městečka, spíše osady. Vzpomeneme jistě na slova Natanaele, učedníka o němž vypráví evangelista Jan, který prohlásil: „Co z Nazareta může vzejít dobrého?“ To snad ne, takto přece na svět Mesiáš přijít nemůže. Ne tak, ale jinak, v moci a slávě. Velmi zřetelně slyšíme ten Josefův protest z úst Šimona Petra, když se snaží Ježíše odradit od cesty kříže a říká mu: „To se ti nesmí stát!“ Ne takto, Pane. To není pro tebe cesta. Josef řekne: „Nesluší se, aby životní cesta mladšího měla více požehnání nežli staršího syna.“ A Petr vlastně velmi podobně: „Nesluší se pro Mesiáše, aby šel cestou takového ponížení.“ Jenže Pán Bůh to v obou případech zamýšlel právě tak.

Blíží se velikonoce, vstupujeme do velikonočního týdne. Už jen ten vjezd do Jeruzaléma na oslu je zvláštní, je to jakási parodie na moc, výsměch moci která vjíždí na koních nebo v obrněných transportérech. Jidáš zrazuje zřejmě i proto, že právě takový triumfální vjezd Mesiáše do Jeruzaléma čekal. A nakonec kříž. Ano, Kristův kříž je zcela nepochopitelný způsob Boží záchrany. Popravčí nástroj, na němž umírá pro lidskou zlobu Boží syn, se stane zcela překvapivě požehnáním. Celé lidstvo z oběti Kristovy smí mít užitek. Apoštol Pavel mluví dokonce o tom, že pro mnohé je slovo o kříži bláznovstvím. A jeden z našich předních novozákoníků J.B. Souček svou snad nejznámější knihu nazval podle toho: „Bláznovství kříže.“ Ne, nechci jít až tak daleko, že bych snad chtěl vidět za těma Jákobovými zkříženými rukama tajemné znamení kříže Kristova. Ale tak jako Bůh skrze Jáka žehnal jinak, nežli bylo běžné očekávání, tak podobně kříž Pána Ježíše Krista je vyvrcholením zcela zvláštního Božího jednání s hříšným člověkem. Oběť Ježíše Krista, to je to největší požehnání pro lidstvo. Je to záchrana a vykoupení z otroctví hříchu a viny.

Tak už to chodí s Bohem, kterému jsme uvěřili a v něhož doufáme. Nejmenší se stane největším. Takto se dívají Boží oči. Bůh jde svou neznámou cestou, napříč vši naší nespravedlnosti i spravedlnosti. Stále znovu se vypráví, jak Bůh prolamuje naše myšlení o lidské moci, jak kříží naše lidské cesty. A v posledním a rozhodujícím příběhu Kristovy smrti a vzkříšení ukázal, že požehnání je právě ve znamení kříže. Kristův následovník Pavel později vyzná: „V slabosti se projeví moje síla.“ Zní to i dnes pro mnohé neuvěřitelně, absurdně, neskutečně, směšně. Ale zároveň platí, že všude tam, kde si je člověk vědom své hříšnosti, své vlastní omezenosti, své slabosti, tam kde dokáže brát s rezervou svoji vnější úspěšnost a sebevědomí, tam Bůh otvírá překvapivě novou možnost, novou cestu, tam dovede proměnit slabost v sílu.

Jákob hovoří před Josefem o svém životě, o svých cestách. To není pro člověka nikdy snadné. Jsme uzavření lidé a svá tajemství si nosíme v sobě. Nebývá snadné mluvit o svých ranách a pádech. Ale když člověk sebere odvahu vše odhalit a povědět, může to být i osvobodivé. Kristus o našich pádech ví, on nás slyší, i když třeba nemáme sami mezi lidmi nikoho, kdo by nám naslouchal. On přišel od Boha jako ta Boží vertikála do našeho horizontálního světa. I to značí znamení kříže. Bůh proťal naši pozemskou skutečnost, se kterou si nevíme rady. Proťal ji a tím průsečíkem je Kristus, Beránek Boží, který snímá hřích světa i každého z nás. Amen.

*Modlitba: Pane Ježíši Kriste, je podivuhodné před našima očima, že ve tvé vydanosti napospas, ve tvé bezmoci a slabosti je skryta síla a moc tvého Otce. Stále znovu nad tím žasneme a stále znovu nerozumíme. Přesto se spoléháme. Spoléháme na to, že to, co jsi prožil a vytrpěl, bylo pro naše požehnání, pro naši záchranu. Amen.*

